



ПАНІ ВІЙСЬКОВА

АРМІЯ **INFORM**



4



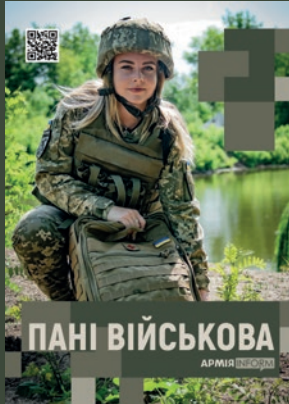
7



10



12



ДАЙДЖЕСТ
ІНФОРМАЦІЙНОГО
АГЕНТСТВА

**АРМІЯ
INFORM**

Адреса:

м. Київ, вул. Московська,
буд. 45/1, корп. 33.

armyinform.com.ua

✉ press@armyinform.com.ua

fb.com/iamo.armyinform

@army_inform

@armyinformcomua

+38 (044) 285-70-33

Начальник

Інформаційного агентства
Геннадій КАРПЮК

Віддруковано ПрАТ

«Вінницька обласна друкарня»,
м. Вінниця, вул. Київська, 4.
+38 (0432) 67-10-54, 67-09-03

Зам. №

Наклад: 20 000 прим.

На 1 сторінці – Лілія, бойовий медик
одного з підрозділів Морської піхоти ВМС ЗСУ
(Фото Олександра ЄГОРОВА)

Сучасна пані військова – професійна, активна, відважна.....3

Армійка – не феномен, а фахова професіоналка.....4

Вперше в історії флоту професію штурмана опановують дівчата.....5

У суднового медика знайдеться пігулка від усього.....6

«Валькірія-войовниця» мріє повернутися у звільнений Луганськ.....7

Дівчина, яка знає про війну не з розповідей.....7

Як мати з донькою пішли служити до війська.....8

Офіцер, психолог, аспірант.....9

Найкращий кухар нашого війська.....9

Військовий медик Тетяна Грідчіна однією з перших побачила війну на Донбасі.....10

Польська волонтерка стала українською військовою.....11

Винищувачі у ніжних руках.....12

Найменший військовий штурман має понад 200 годин нальоту.....13

«Тато не побачить свою випускницю...» –
Наталія Погоріла, удова загиблого в Іловайську.....14

«Я отримала свій штурмовий берет у пам'ять про покійного чоловіка –
Героя України».....15

«На службу їздила через ворожий блокпост, ховаючи фіндокументи...».....16

За 10 хвилин 90 разів піднімає дві гирі по 16 кг.....16

Ветеранка АТО відроджує стародавню традицію шиття українського одягу.....17

Вона прагне змінити армію.....18

Володарка еталонів і точності.....18

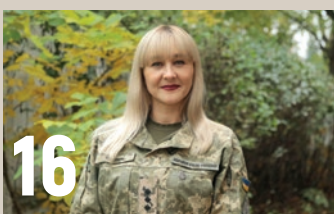
«Золота призерка» «Ігор Нескорених» Майя Москвич
навчає молодь стріляти з лука.....19

«Про воїнів, які наближають перемогу, треба турбуватися».....19

Історичні діви-воїтельки, прекрасні та смертоносні.....20

Від Північної Кореї до Мексики:
яку форму жінки-військові носять у різних країнах?.....22

Гілочка мімози для Марійки.....23



16



17



20



22

Сучасна пані військова – професійна, активна, відважна

НАРАЗІ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ СЛУЖИТЬ ТА ПРАЦЮЄ БЛИЗЬКО 57 ТИСЯЧ ЖІНОК, А ЦЕ – ПОНАД 22 % ВІД УСЬОГО ОСОБОВОГО СКЛАДУ. З НИХ – 31 757 ЖІНОК-ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, А ЦЕ – 15,6% ВІД ЗАГАЛЬНОЇ КІЛЬКОСТІ ВСІХ УКРАЇНСЬКИХ ВІЙСЬКОВИКІВ. ЗА ОСТАННІ РОКИ СЕРЕД НАШИХ АРМІЮК З'ЯВИЛИСЬ І ТАНКІСТКИ, І АРТИЛЕРИСТКИ, І ВОДІЇ-МЕХАНІКИ БМП.

Політика рівних прав і можливостей жінок та чоловіків – забезпечення реальної можливості для професійного зростання і кар'єри – є одним із пріоритетних завдань керівного складу Мініоборони.

У ЗС України жінки проходять військову службу нарівні з чоловіками. Нині відкрито можливість служити на більшості військових посад у війську. Зокрема, на військово-облікових спеціальностях рядового, сержантського, старшинського та офіцерського складу, у тому числі й «бойових». Жінкам надано рівний доступ до військових звань, забезпечено участь у миротворчих операціях, відкрито шлях до отримання військової освіти всіх рівнів. Так, нині у вищих військових навчальних закладах навчається 13 % жінок від загальної чисельності курсантів і слухачів.

На офіцерських посадах служать 4810 жінок, 25 780 – особи рядового, сержантського та старшинського складу й 1162 курсантки. На командних посадах успішно служать понад 900 офіцерів-жінок. На посадах командирів взводів – 109 жінок, командирів рот – 12, начальників відділень – 714, начальників відділу – 75, начальників управлінь – 5 жінок. Жінка-командир, пілот, танкіст, артилерист – більше не експеримент, а наша буденність.

З початком російської агресії проти України чисельність жінок у війську зростає різкими темпами. Як порівняти з 2014 роком, коли жінок-військовослужбовиць налічувалось близько 14 тисяч, їхня кількість збільшилася більше ніж удвічі. Це свідчить про готовність жінок до боротьби, про їхній свідомий вибір вийти на захист своєї держави зі зброєю в руках.

Дайджест АрміяInform містить QR-коди, щоб перейти на наш сайт саме в ту рубрику, яка вас цікавить.

Зчитати QR просто:

1. Встановіть програму-розпізнавач QR-кодів на свій телефон і запустіть її.
2. Наведіть об'єктив камери на зображення QR-коду. Код розпізнається автоматично або натисніть на кнопку Snapshot для активації сканера.
3. Інформація, зашифрована в QR-коді, з'явиться на екрані мобільного телефону.

Не квоти, не квоти, а реальні можливості для професійного зростання і кар'єри – ось до чого ми прагнемо, створюючи рівні можливості для всіх. Політика рівних прав і можливостей жінок і чоловіків є одним із пріоритетів керівного складу Мініоборони.



Андрій ТАРАН
Міністр оборони України



Нині жінки, залучені до операції Об'єднаних сил, становлять понад 10 % від усього особового складу. Статус учасника бойових дій з початку агресії РФ на Донбасі отримали понад 13 тисяч жінок. За мужність і героїзм 257 захисниць відзначені державними нагородами.

На жаль, не всі наші захисниці повернулися додому живими. Імена 10 хоробрих жінок навечно закарбовані в Залі Пам'яті, де вшановують усіх воїнів, які віддали життя, обороняючи Україну!

Крім жінок-військовослужбовиць, у Збройних Силах України працює 26 тисяч жінок на цивільних посадах. Їхня частка – понад 54 % від загальної кількості цивільного персоналу нашого війська.

Також жінки-військовослужбовці беруть участь і в міжнародних операціях з підтримання миру та безпеки в складі національного персоналу миротворчих контингентів. Так, за статистикою, кожен 20-й український миротворець – жінка.

Але основне завдання у підборі кадрів не зрівняння кількісного співвідношення чоловіків і жінок, а підвищення оперативної спроможності Збройних Сил за рахунок розмаїття фахівців.

Внесок жінок у розвиток оборони України та розбудову вітчизняних Збройних Сил – неоціненний. Нині жінка в українському війську – не окраса, а професіоналка. Нарівні з чоловіками пані виконують складні завдання з захисту країни, забезпечення та реформування ЗСУ, імплементації стандартів НАТО, а отже – сприяють визнанню України серед держав-членів Альянсу й по всьому світу.

Сучасна українська армія – дієва, активна, мужня, професійна. Тому вітаємо кожна пані-військову у нашій великій і потужній армійській родині!





Армійка – не феномен, а фахова професіоналка

#АКТУАЛЬНО



У 2018 році законодавчо надано особам обох статей рівні можливості проходження військової служби, навчання у військових закладах освіти різних ступенів. Це означало не лише рівний доступ до посад і військових звань, а й однаковий обсяг відповідальності під час виконання обов'язків військової служби. Зміни стали апогеєм багаторічної боротьби за права жінок як рівних чоловікам у секторі безпеки та оборони. Як жінка інтегрувалася в українську армію, показує статистика.

НЕ ПРОСТО ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ, А ПОТУЖНИЙ КАДРОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ

Кількість жінок у армії завжди була в рази меншою, ніж чоловіків. Це зрозуміло – стереотипне бачення професії військового як сильного чоловіка в односторонній з дитинства укорінюється в суспільстві. Освітні програми цьому повсякчас сприяють, оскільки часто і самі батьки воліють віддати дівчинку на танці чи малювання, а не в спортивні секції. Подекуди таким ставленням підсвідомо позбавляємо дитину природного вибору певної професії в майбутньому. А потім, коли доходить до цього, найрозумніша дитина, за наявності мотивації й бажання навчатися військової справи, не може здати нормативи. Тому важливо всебічно розвивати дитину змалку – давати змогу спробувати себе в різних активностях. Є дівчата, які це цінують. Як правило, саме такі й прагнуть проходити службу в силових структурах.

Торік у Київський військовий лицей імені Івана Богуня та до Військово-морського лицю зараховано 66 дівчат. Щороку цей показник росте. Також, з урахуванням практики провідних країн, змінюються підходи у військових ВНЗ з інтегрування гендерного компоненту в навчальні програми.

СЕСУАЛЬНІ ДОМАГАННЯ – ОКРЕМА ТЕМА, ПОКИ ТАБУЙОВАНА ВЗАГАЛІ В СУСПІЛЬСТВІ

– Насамперед, це питання всієї країни, не тільки ЗСУ. Приклад справи Валерії Сікал – тому доказ. Процесуальне рішення тут досі не ухвалене. Не працюють механізми – їх власне немає на рівні держави. А армії

слід визнати, як цивілізованій інституції, що таке явище є, і відповідно реагувати. Ми розробляємо механізм адекватного реагування на «сексуальні випадки» у війську. Одне із завдань у межах механізму – навчальні програми для персоналу. Оператори гарячих телефонних ліній повинні відповідно реагувати на проблеми й правильно скеровувати осіб, які звертаються, щодо отримання можливої допомоги: правової, медичної, психологічної. Розслідування таких справ теж вимагає певних специфічних умов, знань і навичок, – говорить Вікторія Арнаутова, радниця Головнокомандувача ЗСУ з гендерних питань.

Також ці питання впираються у Статут внутрішньої служби. Були ініціативи внести гендерно чутливі зміни в цей документ. Їх розробляли кілька років, але досі вони нереалізовані в законодавчому полі.

Не варто думати, що це проблема лише українська. І у світі є такі прояви. До прикладу, в Канаді вже п'ять років діє система реагування на сексуальне насильство – операція «Чесць». Канадські спеціалісти говорять: залишаються проблеми зі стигматизацією жертв, які в багатьох випадках лишаются безправними, їх засуджує суспільство. А в Нідерландах працюють конфіденційні офіцери, до яких можуть звернутися як жертви, так і свідки. Там є можливість реагувати на випадки сексуальних домагань у конфіденційному режимі. Посадовець має право ухвалювати рішення за кожним випадком без оголошення прізвища жертви.

– Роль гендерного підходу тут полягає в тім, що деяким командирам варто переглянути ставлення до колективу. Не можна,

щоб керівник вважав підлеглих власністю, шантажував звільненням. Коли є страх, стрес, приниження, домагання – ніколи не буде здорових відносин у колективі. Бойова готовність і оперативна спроможність підрозділу буде під питанням, – резюмує Вікторія Арнаутова.

НАГОЛОС НА РІВНІСТЬ

Гендерна рівність – не зрівняння кількісного співвідношення у підборі персоналу, як дехто думає, а підвищення оперативної спроможності Збройних Сил за рахунок розмаїття фахівців. У професійній армії на першому місці – професіоналізм, психологічні й ділові якості людини.

Беруть до уваги стійкість в екстремальних ситуаціях. Звісно, слід враховувати мотивацію – чому ця людина йде в армію. Коли командир підбирає особовий склад, він має бачити відповідність кандидата (кандидатки) певним принципам, яких вимагає та чи інша посада.

Гендерний підхід демонструє, що змішані команди ефективніші за рахунок розмаїття досвіду, знань, навичок і певного позитивного впливу жінок на чоловіків та навпаки. Коли командир підбирає особовий склад не за принципом жінка-чоловік, а лише за професійними якостями. Якщо жінка хоче бути водолазкою, спецпризначенкою, морською піхотинкою, вона може це зробити, якщо відповідає рівню фізичної й професійної підготовки. І в цьому полягає рівність – мати право вибору та можливість його реалізувати незалежно від того, чоловік ти чи жінка.

Олена ДУДКО

Вперше в історії флоту професію штурмана опановують дівчата

Засади гендерної рівності в Збройних Силах України успішно та беззаперечно втілюються в життя та вносять корективи у сьогодення Інституту Військово-Морських Сил Національного університету «Одеська морська академія». Так, із 2019 року у флотському навчальному закладі мають змогу навчатися не лише хлопці, але й дівчата. І якщо у 2019 році у строю стояла тільки одна дівчина, то у 2020 році військово-морський виш поповнився аж на 9 представниць прекрасної статі. Ба більше, двоє з них здобувають знання за спеціальністю «Корабельна зброя та засоби навігації», аби після випуску стати штурманами військових кораблів.

То хто ж вони, першопрохідниці, які у майбутньому разом із чоловіками стоятимуть на сторожі морських рубежів?

Валерія Плехун родом із Севастополя. Батько дівчини – її приклад для наслідування. Свого часу чоловік закінчив «нахімку» і починав шлях військового саме штурманом. У 2014 році залишився вірним присязі і разом з родиною переїхав до Одеси.

– Я завжди знала, що буду військовою. Ще з дитинства звикла до армійського колективу і хотіла бути такою, як тато – справжнім офіцером, – пригадує Валерія. – Щоправда, я навіть уявити не могла, що зможу втілити мрію сповна і не просто обрати професію військового, а насправді піти батьковою дорогою та опанувати штурманську справу.

За декілька місяців навчання дівчина зрозуміла, що точні науки у флотському

виші їй даються легше, ніж гуманітарні. Тому у вільний час замість улюбленої класики змушена підчитувати підручники з соціології та політології. Ще одне своє хобі, вишивку хрестиком та бісером, Валерія також відклала в довгий ящик. Замість цього звикає до однострую та опановує морську справу.

– Хочеться швидше перейти від теорії до практики. Раніше доводилось бути на військових кораблях, але лише під час екскурсій або ще зовсім малою з батьком. Тепер хоч відчувати себе частиною екіпажу, – говорить дівчина. – А ще я знаю, що найкращі курсанти нашого інституту мають змогу навчатися у провідних навчальних закладах світу, наприклад, у Великій Британії, Італії, Польщі. Дуже хотілось би бути серед них.

На відміну від Валерії, в Олександрі Дмитренко в родині військових немає. Золота медалістка, яка вільний час проводила за книгами та опановуючи в музичній школі фортепіано, своїм вибором майбутньої професії здивувала і рідних, і друзів.

– Море завжди манило. Пам'ятаю, коли, відпочиваючи з батьками, вперше побачила величезний корабель, то зрозуміла – маю бути там. А ще моя улюблена книга «Пурпурові вітрила» Олександра Гріна. Проте я не ніколи б не хотіла як Ассоль чекати на

свого Грея, моя б героїня, швидше, була за штурвалом корабля, – жартує Саша.

З перших днів навчання дівчина зрозуміла: вона у своїй стихії. З головою поринула у здобуття нових знань, без яких майбутньому штурману – нікуди.

Штурман щоденно займається коректурою карт, стежить за навігаційною й синоптичною обстановкою моря та доводить отримані дані до командира корабля. У результаті це повинно забезпечити навігаційну безпеку плавання. А ще потрібно мати хороші математичні знання, адже щоб визначити точний час прибуття, треба враховувати попередні розрахунки і фактичні. Навіть важко уявити, що буде, якщо штурман не вкаже точний час до повороту чи на пів милі помилиться із місцем розташування! Буває, що відомості про координати судна, «повідомлені» інтерактивною картою, не збігаються з фактичними. Тоді виручає старий добрий паперовий аналог.

– Розумію, що ми нині здобуємо необхідну теоретичну базу, але трохи засмучена, що через карантин бракує повноцінного практичного відпрацювання. Як відомо, кожна база має бути закріплена хорошою морською практикою, яка допомагає здобувати неоціненний досвід. Впевнена – ми зможемо впоратися з усіма труднощами, – ділиться враженнями від перших днів навчання Олександра.

Хочеться вірити, що теперішнім курсанткам у майбутньому вдасться зламати будь-які стереотипи і довести: «жінка на кораблі – не бути біди!»

Наталія ЗАДВЕРНЯК



Олександра ДМИТРЕНКО



Валерія ПЛЕХУН



У суднового медика знайдеться пігулка від усього

Старшина 2 статті Вікторія Пінчук – перша жінка-фельдшер на судні розмагнічування «Балта» і одна з перших жінок серед персоналу корабельно-катерного складу ВМС ЗС України. За її плечима довгий шлях від дружини військового до жінки, яка ламає усі марновірства та стереотипи.

У 2014 році через тимчасову окупацію півострова Вікторія разом із родиною після 10 років проживання в Криму змушена була переїхати до Одеси й налагоджувати усталений побут з нуля. Вона жодної миті не вагалася у своєму виборі та всіляко намагалася підтримати чоловіка.

– Ми з моїм чоловіком познайомилися ще у 1999 році в Очакові (на той час він служив на острові Первомайський). Він – статний військовий, який одразу підкорив моє серце, і ми почали зустрічатись, а згодом одружилися та обзавелися дітками. У 2004 році чоловіка перевели служити в Крим. Жили як усі, аж доки не довелося, ні, не робити вибір, як полюбляють багато хто говорити, тут немає що обирати: ти або зрадник, або ні. Нам довелося залишати те, до чого встигнули звикнути, усвідомлювати, що певним планам на майбутнє не судилося втілитися у життя. Звісно, спочатку було важко, але разом нам вдалося й це пережити, – ділиться спогадами Вікторія.

У 2018 році жінка звернулася до Приморського районного військового комісаріату м. Одеса та підписала контракт зі Збройними Силами України. Потрапила служити на судно розмагнічування «Балта» ВМС України. На запитання, що спонукало її прийняти таке рішення, вона з усмішкою відповідає, що впертість.

– Яюсь ми сперечалися з чоловіком і я йому дорікала, що втомилась від його відряджень і нарядів, постійної відсутності вдома. На що він мені відповів: «Ось сама піди й спробуй послужити!» То я й пішла, – жартує фельдшер.

Але спочатку Вікторії було аж ніяк не до жартів, тому що чоловіки з екіпажу спочатку споглядали на неї скося, мовляв, «жінка на кораблі – бути біди». Іноді навіть з'являлося бажання залишити службу. Підтримував її лише командир, який бачив, як тяжко працює жінка, і як старається стати частиною екіпажу. Все змінилось, коли одного разу Вікторія захворіла.

– Після повернення з лікарняного особовому складу та добовому наряді потрібно було з'явитися до амбулаторії на обстеження. Я приготувалася «тримати оборону», але дарма. Всі заходили до мене з усмішками, запитували, як я себе почуваю, підбадьорювали, розповідали якісь новини. Тоді зрозуміла – все буде добре і я залишаюся служити далі на кораблі, – пригадує Вікторія Пінчук.

Насправді, з часом між жінкою та екіпажем крига скресла, і тепер важко когось уявити на місці Вікторії, яка є справжнім втіленням образу суднового медика: має сталеві нерви, холодну голову та гаряче серце, а ще в неї знайдеться пігулка від усього для кожного члена екіпажу.

За час служби на судні розмагнічування «Балта», на щастя, надзвичайних ситуацій не було. Все тому, що екіпаж складається зі здорових людей, все регламентовано, а передпохідний огляд проводиться надзвичайно суворо. Тож якщо в когось перед виходом у море виникнуть бодай якісь скарги – така людина залишиться на березі.

До слова, Вікторія надзвичайно любить виходити в море, хоча фізично й буває дуже складно.

– Іноді бувало таке, що не вдавалось навіть подрімати, бо в амбулаторію за меддопомогою звертаються і вдень, і вночі, особливо, коли хитавиця. У когось болить голова, у когось проблеми з тиском, нудота чи температура. Щодо мене, то я не страждаю на морську хворобу, жінки взагалі менше до неї схильні, ніж чоловіки, – розповідає фельдшер. – Крім того, під час виходів я ще буваю на камбузі, але не лише для того, щоб спостерігати за дотриманням санітарних норм, а й щоб допомогти. Адже вахтові постійно змінюються протягом доби, й кок також не спить, бо треба всіх нагодувати.

А ще Вікторія говорить, що служба навчила її того, що до всіх людей потрібно ставитися доброзичливо, з повагою і розумінням. Екіпаж – це дійсно велика сім'я. І від дій або бездіяльності кожного залежить доля всіх інших. Коли ти відірваний від берега, від сім'ї, коли ти тривалий час проводиш пліч-о-пліч з одними й тими ж людьми, тобі все набридло, то замість пігулки найкраще зніме втому відверта розмова. Тож військові моряки іноді заходять в амбулаторію до Вікторії Пінчук не як до фельдшерки, а як до психологині.

На запитання, чи посильна для жінки служба на кораблях ВМС ЗС України, вона без роздумів відповідає, що так.

– Думаю, попереду в нас тривалий шлях у цьому напрямку, але впевнена, що немає нічого неможливого. Головне – бути професіоналом своєї справи, – підсумовує старшина 2 статті Вікторія Пінчук.

Нагадаємо, що наразі у Військово-морському ліцеї навчаються 15 ліцеїсток, а в Інституті ВМС Національного університету «Одеська морська академія» – 9 курсанток, серед яких є ті, що вперше обрали саме корабельні спеціальності.

Наталія ЗАДВЕРНЯК

«Валькірія- войовниця» мріє повернутися у звільнений Луганськ

#LIFESTORY



Про таких, як сержант Тетяна, кажуть: справжня амазонка, «Валькірія-войовниця». Вона – командир бойового танка Т-64В1.

Попри «жіночий статус», вона доволі суворий командир. Коли побачив, як впевнено керує діями свого, до речі, чоловічого екіпажу під час навчань, зрозумів: Тетяна передусім досвідчена фахівчиня, яка може упоратись з досить складними завданнями, вміє ухвалювати правильні рішення. Відпрацьовуючи елементи тактичного маневрування, її танк чітко взаємодіяв з іншими екіпажами, а потім прицільно уразив усі цілі стрільбою прямим наведенням.

– До війська потрапила ще у 2016-му після того, як мій чоловік повернувся з війни. Він залишився вдома з двома доньками, а я вирушила йому на зміну. Починала фронтовий шлях у піхоті. Спочатку командиром взводу зв'язку. Брала участь у бойових діях

на Луганському напрямку в складі 53-ї механізованої бригади. Завжди раділа, коли нам у складні хвилини бою на допомогу приходили танкісти. Тоді в мене й з'явилася думка змінити рід військ. Дуже захопилася танками, захотілося опанувати цю грізну зброю. Закінчила курси у Десні й потрапила в одну з танкових бригад. Спочатку була оператором-навідником, потім призначили командиром танка. Мені допомагають справжні чоловіки, які мають за плечима досвід бойових дій. Тому постійно перебуваю у фазі опанування нових знань і навичок. А головним завданням залишається здійснення давньої мрії – повернутися у звільнений Луганськ, в якому жила моя родина до війни!

Олександр КІНДСФАТЕР

Дівчина, яка знає про війну не з розповідей

Ганна – справжня українка з українського Луганська. У своєму попередньому житті, що має назву «До», дівчина опанувала спокійну, не пов'язану із військовою справою професією. Ганна – кандидатка філологічних наук, викладала в Луганському національному університеті імені Тараса Шевченка. Мирна робота, далека від війни, снарядів, однострою тощо. Але у наш спільний дім прийшла війна – і Ганна стала волонтеркою.

Через свої переконання дівчина змушена була покинути свій дім, улюблену роботу, звичне життя. В її минулому залишилось чимало болючих спогадів: полон близьких друзів; втеча серед зимового холоду від озвірилих російських окупантів, які під дією наркотичних речовин почали розстрілювати один одного, – цим скористались наші патріоти, аби втекти з ворожої катівні. Босоніж, понівечені, у лахмітті ці люди змогли дістатись одного із блокпостів Збройних Сил України. Українські воїни надали утікачам прихисток і допомогу, а також подбали, аби їх доправили у безпечне місце.

Я сидів і намагався не відводити погляду від її очей. Роздумував, що я, офіцер ЗС України, за свій понад 31 рік служби не зміг зробити для держави більше, ніж ця українка. Адже бути патріотом десь у Тернополі чи Києві, у комфортних умовах, далеких від куль снайперів – просто. А от ця дівчина поклала на вітар свободи України все, що мала в житті, навіть своє майбутнє. І вона не втомилась захищати всіх нас. Саме тому нині від неї до ворога лише кілька сотень метрів. Але тепер у руках дівчини не підручник із української мови, а потужна бойова зброя. І вона не вмовлятиме любити Україну – вона за неї воює.

#LIFESTORY



Тарас ГРЕНЬ

Як мати з донькою пішли служити до війська

Валентина Шимоня прийшла до військкомату в Сєвєродонецьку разом з 19-річною донькою Іриною. Її рішення служити у війську донька не просто підтримала, вона категорично заявила: «Мамо, ти йди і я з тобою піду. Разом служитимемо!»

З ДИТИНСТВА ГРАЛА У ВІЙНУ Й БИЛАСЯ З ХЛОПЦЯМИ

Мати Валентина й донька Ірина з Біловодська Луганської області. Обидві пам'ятають, як у 2014-му почалася війна. Добре, що їхнім містом не йшов ворог. Валентина тоді працювала барменкою у кафе. Пригадує, як наші хлопці багато й добре їли.

— Я з дитинства знаю: хто добре їсть — той справжній і славний козак. У мене на барі до війни переважно випивали. Та це були не «справжні чоловіки», — пригадує Валентина.

Солдат Валентина Шимоня на псевдо «Фея» — стрілець, помічник гранатометника в одній з військових частин, що виконує бойові завдання у складі ООС на Луганському напрямку.

— Я ж народилася й виросла у штанях, — каже Валентина. — З дитинства грала у війну, билась із хлопцями, прикладала випростану долоню до берета чи хустини й ішла твердим кроком до коменди, вітаючись по-військовому. Хоча до кінця й не усвідомлювала важливість подібних ритуалів, однак ні на мить не забувала мрію про службу у війську. Я шаленію від армії!

...ЗМІНИТИ ОПОЛОНИК НА БОЙОВУ ЗБРОЮ

В армію жінка прийшла у 2018-му.
— Я висловила твердий намір 19-річній донці Ірині. Клацнула підборами, дала напутні поради, бо вона вдома за старшу й голову лишалася і — гайда. Не пройшла й сотні метрів, як за мною прилаштувалася доня, тичаючи в спину ключами від квартири, мовляв, забери, я замкнула на три оберти, як завжди! Я ще тоді пожартувала, а чи забила вона вікна дошками навхрест на кшталт «усі пішли на фронт...» Вона засміялася, я взяла її за руку й ми пішли вдвох!»

З військкомату їх відправили на Львівщині у Старичі, де нині дислокується один із найкращих навчальних центрів ЗС України.

— Коли закінчила навчання, мене направили в батальйон «Донбас-Україна», доньку



— до 28-ї механізованої бригади, дислокованої на Одещині, — пригадує Валентина.
— Я ще подумала тоді й запитала доньку: «А чому ж ми не разом, могли ж!» Вона відповіла, що краще буде так, як є. А міне час — зустрінемось! У батальйоні «Донбас-Україна» я прослужила майже рік, була кухаркою. Від першого місяця просилася в командира на бойову посаду, та... зась. Було важко, ми вдвох з напарницею годували понад пів сотні козаків. Лягали пізно, вставали рано... Я ні на мить не втрачала надії змінити ополоник на бойову зброю.

...ХОЧУ В ПРИЦІЛ ВОРОГА БАЧИТИ

Вона відразу хотіла на бойову, стрільцем, у приціл чи оптику ворога бачити й палець на спусковому гачку тримати, щоб: «Пів-пів — і в ціль!»

— Люблю стріляти! У Старичах у центрі зрозуміла, що кухня — не моє. От зброя бойова — інша річ! Зажила, відчула душевний спокій і рівновагу, коли перевелася сюди, у 14-ту бригаду. Життя перевернулося, набуло іншого значення, все повернулося на круги своя. Тепер я стрілець — помічник гранатометника. Востаннє стріляла з гранатомета на полігоні. Від початку перемиря командир роти призначив мене старшою черговою на зв'язку. Скажу вам... — ділянка надто відповідальна, хоч і без автомата. Та я не полишаю надії. Командир пообіцяв після повернення в ППД дати можливість вивчитися на помічника командира бойової машини — оператора-навідника, — з гордістю підкреслила Валентина.

«ВАЛЮ, В БЛІНДАЖ БІЖИ — ХОВАЙСЯ»

Під обстріл Валентина вперше потрапила під Жолобком у липні 2019 року:

«Хлопці мені кричали: «Валю, в бліндаж біжи — ховайся». «Не буду», — кажу я! Все тоді літало: стрілянина, гранатомети різні: 82, 120, 122 мм — усе було! Та я була непохитна. З хлопцями добре служити. Командир роти якось сказав: «Ти до нас прийшла, була дика якась. Кулі по нас, снаряди прилітали від ворога. Тепер — інакше. Кулі минають, і ти стала домашньою».

Нині донька Ірина вже стала мамою й бавить синопка на малій батьківщині в Біловодську. Бабуся Валя каже, що дуже скучила за рідними:

— Бачила онука майже рік тому — в лютому ще. Хочу, аби він не знав війни, не чув прильотів і пострілів. Та це буде лише тоді, коли ми переможемо й виженемо ворога туди, звідки він прийшов — до Росії!

Валентина каже, що армія — її твердий курс і чіткий шлях:

— Комбату, коли приїздив до нас на ВОП, я сказала: «Служитиму в бригаді, триматиму тут зброю, допоки не виженете. Буду стрільцем, помічником гранатометника чи піду вище — ростиму. Та обов'язково з вами і тут — на передньому краї нашої оборони».

Найдужче за все солдат Валентина Шимоня хоче миру рідному краю — Луганщині й Донбасу. Вона дуже любить природу та спокій рідних країв. Понад усе хоче, аби її онук зростав у любові, затишку й теплі. Щоб його мама й бабуся завжди були поруч і не брали до рук зброї, аби захистити його життя й право на людське щастя!

Андрій АГЄЄВ



Офіцер, психолог, аспірант

#LIFESTORY



Молода й амбітна, майбутній український доктор психології лейтенант Вікторія Красневич лише починає свій професійний шлях. Обіймаючи посаду офіцера-психолога дивізіону, вона знаходить час не лише на робочу рутину, а й на те, аби вчитись в аспірантурі та писати наукове дослідження з військової психології. До армії дівчина прийшла ще в статусі студентки Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, а навчання закінчувала вже маючи військове звання.

— Вважаю, що в такий буремний час, який переживає наша Україна, ніхто не має бути осторонь, – каже Вікторія. – От я і вирішила долучитися до когорти військових.

Можна сказати, що цій дівчині дуже пощастило в житті, адже її робота відповідає науковому захопленню.

– Звісно, обов'язки військового психолога слід більше орієнтувати на роботу саме в армійському середовищі, – ділиться молодий офіцер. – Та щоб виконати свої завдання якісно, я і колеги працюємо з родинами

військових, їхніми цивільними товаришами. Намагаємось з глибин душі дістати те, що часом заважає людині бути собою.

Її уміння – бути тактовною і виваженою в складних питаннях, яких у військовому підрозділі завжди багато. Але трапляються іноді й досить неординарні випадки. Наприклад, один солдат, який любив книжки, час від часу просився до кабінету психологів, аби почитати «Гаррі Поттера».

– Ми були не проти і ніколи не заперечуємо. Можемо навіть каву зробити, – каже

лейтенант Вікторія Красневич. – Бо наша робота – підтримка позитивного психологічного стану в колективі.

У приватному житті Вікторія надзвичайно світла й неординарна: захоплюється танцями, спортом, туризмом. Наприклад, своєю мамі на день народження подарувала стрибок із парашутом із висоти 4 тисячі метрів!

Отож, сподіватимемося, що незабаром на наукових працях і практичних здобутках нашої героїні виховуватимуть нові покоління військових психологів.

Тарас ГРЕНЬ



Найкращий кухар нашого війська

#LIFESTORY



Вона – старший солдат ЗСУ. А ще – переможниця усеукраїнських змагань військових кухарів у 2020 році. Зоряна Лаврів щодня із колегами готує сніданок, обід і вечерю для двох з половиною тисяч воїнів. Саме стільки людей одночасно перебуває на базі Навчального центру при Національній академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного.

— Тоді у фіналі конкурсу мені, можна сказати, поталанило, – гадує призерка. – Адже комісія дала нам завдання приготувати мою улюблену страву – бограч.

До речі, всі страви фінальної «битви» кухарів у погонах до останнього тримали в таємниці. Ніхто з військових кухмістерів не знав, що саме мають готувати із запропонованих продуктів. Фортуна усміхнулася дівчині з Галичини.

– Мені дуже подобається готувати, – каже Зоряна Петрівна. – Напевно, саме тому пішла вчитись на кухаря. І от уже понад три роки ношу погони.

За цей час Зоряна здобула майстерність у кухарській царині, збирала власні рецепти й кулінарні таємниці. До снаги їй і нове сучасне обладнання її кухні. Адже щодня приготувати півтора десятка різноманітних і смачних страв на таку кількість людей – справа не легка.

– Дуже радію, коли бачу, що наші хлопці з апетитом їдять приготовані страви, – каже вона. – Адже більшу частину свого перебування тут вони проводять у полі на свіжому повітрі, а отже – мають добре харчуватись.

За словами героїні, вона й далі робитиме все, щоб зламати стереотип про погане харчування у лавах Збройних Сил.

Тарас ГРЕНЬ

Військовий медик Тетяна Грідчіна однією з перших побачила війну на Донбасі

#LIFESTORY



Майор медичної служби Тетяна Грідчіна вирушила на Донбас у квітні 2014 року, майже відразу після оголошення початку Антитерористичної операції. У ті дні російські окупанти, прикриваючись популістськими гаслами та обіцянками, вже ласо шматували Донбас, усе більше й більше розкручуючи російський маховик насильства проти України.

Невеликий лікарський підрозділ, який сформували з-поміж військових медиків Харківського військового шпиталю, прикріпили до 25-ї повітряно-десантної бригади, що однією з перших узяла на себе удар російських загарбників.

— Ми навіть не знали, куди саме ідемо — все трималося у повній секретності, — пригадує Тетяна. — Прибули до Черкасько-го, що на Дніпропетровщині, а наступного дня нас вертольотом доставили у Донецьку область під Амвросіївку, неподалік від українсько-російського кордону.

У ті дні, пройшовши десятки кілометрів польовими дорогами повз населені пункти з недружнім місцевим населенням, десантники взяли під контроль кілька прикордонних селищ і закріпилися на їхніх околицях. У розпорядженні військових медиків була «апешка» — перев'язувальний автомобіль, у якому вони надавали бійцям необхідну допомогу.

— Спочатку в нас було більше звичайних хворих. Весна — ночі прохолодні, хлопці спали в наметах просто на землі, тож зверталися переважно із застудами чи бронхітами, — розповідає військовий лікар. — Згодом, коли почалися інтенсивні обстріли, з'явилися перші поранені та розуміння

справжньої війни, яка триватиме довго.

Евакуації поранених тоді ще не було, найближчі шпиталі — у Дніпрі та Харкові, за кілька сотень кілометрів, тому часто за допомогою доводилося звертатися до цивільних колег з районної лікарні в Амвросіївці. Попри те, що дехто з них мав відверто проросійські погляди, у допомозі пораненим українським бійцям вони не відмовляли.

— Чітко визначеної лінії фронту тоді ще не було. Передова для нашого батальйону була з усіх боків, — пригадує Тетяна. — Ворожі блокпости виростали то там, то тут, немов гриби. Ми своєю «швидкою» проносилися польовими дорогами, часто не розбираючи, де свої, а де чужі. Тоді до військових медиків противник ставився з більшою повагою й нас не займали.

— Дуже швидко ми відчули брак медикаментів, — ділиться спогадами Тетяна. — Старі запаси закінчувалися, поповнити їх було проблемою — сполучення з «великою землею» практично відсутнє, ворог почав збивати українські вертольоти, тому тоді вони вже майже не літали. Доводилося перевдягатися в цивільне та йти купувати все необхідне в аптеці.

Надавали військові лікарі допомогу й місцевому населенню.

— До нас приїздили з усіх навколишніх сіл. Звичайно, ми намагалися допомогти всім, паралельно пояснюючи людям, одурманеним російською пропагандою, що ми приїхали сюди, аби захищати Україну, а не вбивати їх. Утім, виїжджаючи до районного центру, погрози від місцевих ми почали чути дедалі частіше, — з грізотою говорить Тетяна Феліксівна.

У ті дні лікарсько-сестринська бригада військових медиків урятувала не одне життя українських воїнів.

— Пам'ятаю солдата з Дніпропетровщини. Зовсім дитина, рано втратив батьків і його виховувала бабуся. Він дуже за неї переживав, — пригадує Тетяна. — Коли до нас нарешті прилетів вертоліт і ми змогли відправити його до шпиталю, всі дуже раділи за нього. Але вже за кілька тижнів я побачила його ім'я серед загиблих — у збитому російською диверсійною групою Іл-76 поблизу Луганського аеропорту.

Військовий медик розповідає, що тоді ні вона, ні її колеги втоми майже не відчували, хоча перебували на ногах майже цілодобово. Попри часті обстріли, агресивність і погрози місцевих, лікарі робили свою роботу, рятуючи життя захисників України.

— Поруч з нашими бійцями завжди відчували себе захищеними, — говорить Тетяна. — Страх прийшов лише тоді, коли ми повернулися додому. Саме тут я відчула його за себе, за своїх дітей. За те, що війна може прийти й у моє рідне місто. І я надзвичайно вдячна всім нашим захисникам, які зупинили російську агресію та продовжують її стримувати, не пускаючи до наших домівок.

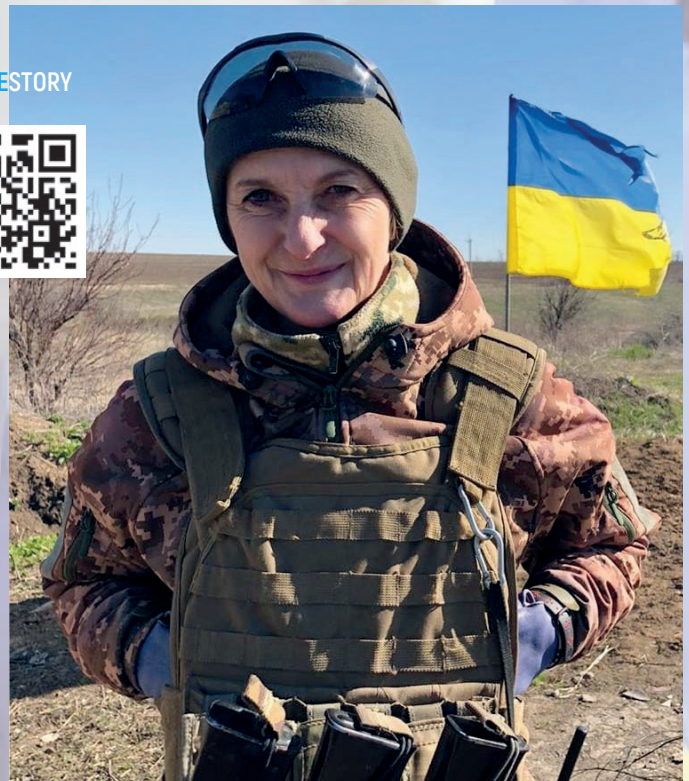
Сьогодні підполковник медичної служби Тетяна Грідчіна продовжує службу у відділенні невідкладної медичної допомоги Військово-медичного клінічного центру Північного регіону. За роки неоголошеної війни через цей лікувальний заклад пройшло понад 26 тисяч українських воїнів і життя багатьох з них врятоване саме її руками.

Віталій САРАНЦЕВ

Польська волонтерка стала українською військовою

Оксана-Маріанна Кузьма до 2014-го 20 років прожила в Польщі. Там у неї було особисте життя, побут, робота, але душа й серце належали Україні. З початком подій на Майдані жінка повернулася на Батьківщину й усіляко підтримувала активістів Євромайдану, а потім розпочала волонтерську діяльність для фронту.

#LIFESTORY



— Щойно почалися бойові дії, до мене звернулися друзі-прикордонники з проханням дістати необхідні для життя «в полях» речі. Через українське посольство тоді вдалося привезти з Польщі 15 тонн гуманітарної допомоги для військових та їхніх сімей. Адже після того, як прикордонники покинули Луганський загін, їхні сім'ї евакуювалися з міста буквально голі-босі, залишивши всі пожитки в окупованому місті, — розповідає Оксана.

Згодом через зв'язки в Польщі жінці вдалося забезпечити військових реанімобілями, сонячними акумуляторами, новітніми радіостанціями й іншим потрібним майном.

У серпні 2016 року під час однієї з таких поїздок на фронт як волонтерка, в район населеного пункту Піски, Оксана побилася об заклад з командиром одного з батальйонів гірсько-штурмової бригади, що залишиться на позиціях, щоб відчувати, яке воно — військове життя. А надалі, можливо, й визначиться з проходженням військової служби. Офіцер до останнього не вірив... Так Оксана провела два місяці з воїнами бригади, які згодом стали її побратимами, адже з Пісків вона поїхала прямісінько до навчального центру військ зв'язку в Полтаві.

Опанувавши військовий фах радіотелефоністки, жінка повернулася до гірсько-штурмової бригади, яка стала для неї рідною.

— Навчання закінчила на «відмінно». Розуміла: все, що дають на лекціях та особливо практичних заняттях, згодиться на фронті. Все вбирала як губка, — пригадує Оксана.

Прибувши в частину, попросилася на першу лінію та стала однією з небагатьох жінок у бригаді, які несли службу «на нулі»... Так у колишньої волонтерки розпочалося воєнне життя... Служила жінка в артилерійській групі, але основним службовим обов'язком було радіоперехоплення розмов ворога. Відмінні професійні вміння й жіноча інтуїція неодноразово рятували життя її побратимів. Прослуховуючи переговори російських окупантів, Оксана знала, де і коли розпочнеться обстріл українських позицій. Бувало, вона залишалася під мінометним обстрілом, сховавшись під укриттям, адже було вкрай необхідно дізнатися про плани ворога.

— Неподалік від Зайцевого, що на Донеччині, мої хлопці часто працювали з напівзруйнованого будинку. Через те, що ворог три-чотири години не міг виявити нашу вогневу позицію, цей будинок вони називали «пекельним». Якось їм таки вдалося засікти, звідки ми вели вогонь. Але через те, що я прослуховувала розмови бойовиків, наші встигли покинути позицію до того, як будинок накрыли міни. Це незабутнє відчуття, коли розумієш, що завдяки тобі люди zostали живі. Я не дарма проживаю своє життя! — продовжує жінка.

Крім того, Оксана нарівні з чоловіками несла службу на блокпостах — як вдень, так і вночі, в пекельну спеку та в люті морози. Торік навесні її знову не підвела інтуїція — вона затримала чоловіка, який, як з'ясувалося, виявився ворожим розвідником. Під виглядом «аборигена» він намагався перетнути блокпост і оглянути українські позиції. Вже на допиті затриманий зізнався, що російські окупанти знали про жінку, яка несе службу на блокпості. За їхнім задумом, Оксану мала розчулити розповідь, що чоловік «втрапив документи на заробітках і полями пробирався до родини — жінки й дітей, які чекають на нього в населеному пункті неподалік українських позицій». Але не той характер виявився в Оксани, щоб вірити першому зустрічному, на фронті й поготів...

За виявлення ворожого диверсанта командування представило жінку до нагороди. Цінний подарунок — годинник — Оксана отримала з рук Президента України!

Були й втрати в її житті: жінка неодноразово втрачала побратимів...

— Мабуть, найболючіше, що після загибелі друга, брата ти не маєш змоги з ним попрощатися, сказати те, що не встиг за життя. Їхні тіла відразу забирають з позицій і більше ми їх не бачимо, — із сумом каже жінка.

А ще українська військова має страх, що може зустріти смерть, не до кінця виконавши свій обов'язок:

— Смерті не боїться дурний. Відверто кажу, я боюся померти. Але не через те, що опинюся за гранню невідомого. Я боюся, що не встигну зробити те, що маю тут, на фронті! А ще мрію побачити кінець цієї війни!

Оксана ІВАНЕЦЬ

#LIFESTORY



Винищувачі у ніжних руках

Служба в техніків літаків важка. Вони прибувають на військовий аеродром за чотири години до початку польотів. Персонально відповідають за те, аби в небо підіймався справний борт. А залишають летовище лише за кілька годин після повернення їхніх літаків на стоянку. Вдень і вночі, у дощ, спеку, мороз під постійним аеродромним вітром техніки крутять гайки, перевіряють системи, встановлюють та знімають блоки й акумулятори, виконують багато іншої важкої роботи. Донедавна це була сфера відповідальності лише чоловіків. Але нині за справу беруться й жінки. І поки філологи міркують над прийнятністю і доцільністю існування фемінітиву «технікиня», жінки-офіцери Івано-Франківської авіаційної бригади наполегливо виконують обов'язки на посадах техніків. В їхніх руках – технічне «здоров'я» багаторічних винищувачів четвертого покоління МіГ-29. До уваги читача три історії дівчат, які обрали ще донедавна нежіночий фах.

«УСІ ВІЙСЬКОВІ МОЄ РОДИНИ ВІДМОВЛЯЛИ МЕНЕ ВІД СЛУЖБИ У ВІЙСЬКОВІЙ АВІАЦІЇ» – АНАСТАСІЯ ЛАМАНОВА

– Я з дитинства мріяла про екстремальну професію – хотіла стати пожежником, – розповідає старший технік обслуговування авіаційного обладнання старший лейтенант Анастасія Ламанова. – Потім подумала, що можу не справитись. Раптом не вистачить сил врятувати когось під час пожежі? Тоді звернула увагу на інший фах – мій дід служив бортовим авіаційним техніком у бригаді армійської авіації на Львівщині. Мені його робота подобалась і я подумала, що також хочу бути авіатором. Утім, мій шлях у професію не був простий і прямий. Два роки я здобувала фах економіста у Вінницькому технічному коледжі. А потім це навчання таки полишила і вступила до Харківського національного університету Повітряних Сил (ХНУПС). Мій батько – військовий, моя бабця – працівник Збройних Сил України. Так от, всі військові моєї родини відмовляли мене від вступу і служби в армії. Казали, що це нежіноча справа. А про фах техніка літака й чути не хотіли, пропонували навчатися принаймні на психолога. Та я наполягла на своєму.

У 2014 році Анастасія вступила до ХНУПС, а у 2019 році отримала перше офіцерське звання.

– Я була четверта в рейтингу оцінок серед тридцятьох курсантів моєї спеціальності. І це дало мені право однією з перших обирати місце служби. Навчаючись в університеті, я намагалась побувати всюди, де є військова авіація. Під час стажувань, відряджень, участі у спортивних змаганнях відвідала практично всі авіаційні з'єднання Повітряних Сил. Найбільше сподобалась Івано-Франківська бригада. Тож сюди я й була скерована після випуску.

До своєї роботи Анастасія ставиться надзвичайно ретельно.

– Я готую авіаційне обладнання літака до польоту. Це дуже відповідально. Я маю все перевірити, щоб політ був успішний. Під час підготовки літака до польоту залишаю вимкненим свій мобільний телефон, аби мене взагалі нічого не відволікало від роботи.

«НЕ МОЖУ СКАЗАТИ, ЩО ЦЕ ЛЕГКА РОБОТА» – АЛІНА ДРАЧУК

Як під час польотів минає звичайний робочий день старшого техника обслуговування авіаційного обладнання, розповідає лейтенант Аліна Драчук:

– Основні наші завдання – перевірити систему забезпечення киснем, встановити акумуляторні батареї, перевірити систему електроживлення та комплекс приладів. Зі своїм обладнанням ми йдемо від літака до літака і готуємо їхнє авіаційне обладнання до польотів. Після приземлення знову приступаємо до його обслуговування – готуємо до повторного вильоту, перевіряємо роботу систем, за потреби заправляємо киснем. Після завершення всіх польотів – проводимо післяполітну підготовку, знімаємо акумуляторні батареї. Взимку все це робити набагато важче. Не можу сказати, що це легка робота. Акумулятори важкі, вітер пронизливий, відповідальність велика. Та в нас тут – дуже гарний колектив. З добрими людьми поруч можна виконувати важкі завдання.

Аліна служить у бригаді лише пів року. Вона – випускниця Харківського національного університету Повітряних Сил 2020 року. Її батько служив техніком літака.

– Мені його робота дуже подобалась, – каже Аліна. – Я бувала на аеродромі й ловила себе на думці, що теж хотіла б бути військовим авіатором. Тоді почала дивитися, хто яку роботу виконує на аеродромі, щоб обрати для себе фах. Так вирішила стати техніком авіаційного обладнання. Усі в моїй родині пишаються моїм вибором і моїми досягненнями.

«У ДИТИНСТВІ Я БАЧИЛА ЛИШЕ КРАСУ ЛІТАКІВ, В УНІВЕРСИТЕТІ ПОБАЧИЛА ЇХНЮ СКЛАДНІСТЬ» – ВЕРОНІКА ЖУК

У родині лейтенанта Вероніки Жук військових авіаторів немає. На вибір майбутньої професії вплинуло те, що вона росла неподалік військового аеродрому в містечку Чугуєві.



Найменший військовий штурман має понад 200 годин нальоту

Молодість, шалені амбіції й польоти над нічним містом – це все характеризує найкрихітнішого штурмана України Тетяну. Дівчина служить у бригаді транспортної авіації імені Дмитра Майбороди та підкорює небо в льотному екіпажі. Мрія продовжити сімейну династію та подарувати батьку ще одну можливість пишатись донькою стала основним чинником у виборі майбутньої професії.

– З дитинства я хотіла служити в авіації. Підписала контракт і стала експедитором вузла зв'язку навчальної авіаційної бригади, – каже Вероніка. – Згодом вирішила вступити до Харківського національного університету Повітряних Сил. Навчалася за спеціальністю «літаки і двигуни». Це було важко. У дитинстві я бачила лише красу літаків, в університеті побачила їхню складність. Я могла обирати подальше місце служби, бо мала достатньо високе місце в рейтинговому списку. Обрала авіабригаду в Івано-Франківську і не розчарувалася. Тут є чому повчитися у досвідчених техніків – старші колеги залюбки діляться досвідом.

Вероніка Жук – старший авіаційний технік. За старшим авіаційним техніком закріплений один конкретний літак. Він відповідає за готовність цього повітряного судна до польоту, за його справність і бойову готовність. Старший технік зустрічає пілота біля літака, випускає літак у небо і потім, звичайно, чекає повернення на аеродром. Однак Вероніка ще такого «свого» літака не має. Працює з різними винищувачами бригади.

– Напевно, кожен технік з особливими почуттями чекає повернення літака на аеродром, – розповідає Вероніка. – І коли льотчик говорить, що зауважень немає, зітхає з полегшенням.

Анастасія, Аліна і Вероніка кажуть, що обраний фах їм подобається. Вони виконують свою роботу так, аби не бути слабкою ланкою у великому колективі військових авіаторів. Наразі тут на посадах технічного персоналу служать вісім жінок.

Владислав НАЗАРКЕВИЧ



Маленька не по роках, а за зростом і комплекцією, Тетяна, слухаючи татові розповіді, мріяла літати та пообіцяла собі, що небо стане її другим домом. Колишній військовий, що мріяв стати штурманом, але через певні обставини не закінчив навчання, та вчителька фізики виховали у дівчині наполегливість та вміння досягати своїх цілей. Нині на рівні з чоловіками штурман літака авіаційного загону авіаційної ескадрильї Тетяна блискуче виконує поставлені завдання. Має понад 200 годин нальоту, а професійні вміння стерли гендерну межу в небі та перетворили дівчину на справжню фахівчиню.

– Під час свого першого польоту відчуваєш нереальне хвилювання, адже просто не розумієш, що коїться. І так, напевно, ще польотів 5-6. Але, коли вже впевнено вдихаєш свіже повітря, розумієш, що саме цього прагнула твоя душа, – ділиться своїми теплими спогадами від перших польотів Тетяна.

Обрана професія дозволила дівчині побувати майже у кожному місті України. Найбільше її вразив політ із Гавришівки до Одеси.

– Це було минулого літа у День Військово-Морських Сил ЗС України. Мені випала честь летіти з Командувачем Повітряних

Сил генерал-полковником Сергієм Дроздовим. Коли він вітав екіпаж, я почувалася страшенно гордою тим, що є часточкою льотного колективу.

Не існує у світі льотчика, який не був би забобонним, і Тетяна не виняток. А ще вона має власні прикмети.

– Перед польотом я обов'язково маю погладити ніс літака, ніби дзьоб пташки. Мені здається, що в такий момент я заряджаю його своєю позитивною енергією.

Молодий штурман виконувала такі завдання, як перевезення особового складу та вантажів, за її плечима – багато навчально-тренувальних польотів. Тетяна мріє навчитися виконувати десантування особового складу та вантажу, адже багато вже чула про це у своїй бригаді.

– Старші колеги-чоловіки намагаються піклуватися про мене, як про доньку, я дуже вдячна їм за це, – коментує Тетяна. – Але одразу попереджаю, що я такий самий член екіпажу, як і вони, тому буду виконувати бойове завдання.

На землі дівчину чекають наречений та друзі, які пишаються своїм маленьким штурманом з великим добрим серцем, котра підкорює небесні простори.

**Ольга ВІКАРЧУК,
Олена ГАВРИЛЮК**

«Тато не побачить свою випускницю...» —

Наталія Погоріла, удова загиблого в Іловайську

Старший солдат Наталія Погоріла самостійно виховує двох доньок. Її чоловік майор Віктор Погорілий загинув під Іловайськом у серпні 2014-го, проте остаточне підтвердження втрати чоловіка та батька родина отримала лише за пів року — після проведення ДНК-експертизи...



Наталія Погоріла проходить службу на вузлі зв'язку механізованої бригади «Холодний Яр». У війську з 2006 року, з часів коли бригада ще була 93-ю дивізією, де служив її батько.

З майбутнім чоловіком познайомилася, коли він ще лейтенантом проходив стажування у частині після навчання у військовому інституті. У щасливому шлюбі народилося двоє дівчат, однак війна забрала найдорожче — сина, батька, чоловіка. Понад пів року після страшної звістки чекали на підтвердження, після якого Наталія перепоховала чоловіка поряд зі своїм батьком — неподалік селища Черкаське, що на Дніпропетровщині. Відтоді самостійно виховує доньок, несе службу.

— Я вже 14 років на контракті, службу на посаді радіотелеграфіста вузла ІТВ. Чоловік родом із Черкаської області, з родини музикантів, — розповідає Наталія. — Закінчив Одеський інститут Сухопутних військ, прийшов сюди, коли тут була ще 93-тя дивізія, у танковий полк — був начальником клубу. Всі свята, концерти, вечори, на Новий рік вітав дітей — все було на ньому. Також захоплювався музикою, грав на кларнеті, займався легкою атлетикою, мав нагороди.

Ми з ним познайомилися 1 червня 2003 року, у 2004-му вже одружилися. У нас дві доньки, старша навчається в 11-му класі, мріє стати журналістом. Молодша в шостому класі, хоче стати ветеринаром, вона в нас захисник тварин, комашок, усього живого...

Чоловік був дуже добрим, ширим, — продовжує Наталія. — Коли з ним познайомилися, не думала, що зустрічатимуся з ним, але минув час, і зрозуміла, що це моя людина. За місяць він запропонував одружитися.



До того працювала у дивізії на цивільній посаді, не думала бути військовою й завжди казала, що за військового ніколи не вийду. Напевно, це доля...

З ним я була, як за стіною. Щовихідних возив дітей до театру, парку або музею. На першому місці для нього була родина. Про нього добре відгукуються ті, хто з ним служив тут або в інших місцях — офіцери, контрактники. Волонтери, з якими співпрацював на Луганщині, досі телефонують, питають, допомагають нам. Запрошують до себе в гості до Луганської області, де вони тоді виконували завдання. 18 серпня їх відправили на Донецький напрям, і звідти він вже не повернувся...

— Як ви дізналися про загибель чоловіка?

— 28 серпня у нас була остання телефонна розмова, а 29-го ввечері мені сказали, що багато хто з його підрозділу в полоні. Про свого чоловіка я нічого не знала, він був заступником комбата. Ми шукали його,

телефонували. Куди тільки не телефонувала, навіть на той бік. А раптом він там, у полоні? Його мама навіть хотіла їхати туди шукати сина... У 2015 році у нас збігся ДНК, 21 березня було перепоховання...

Чекали, що він десь живий, бо розповідали хлопці, які були учасниками тих подій, що бачили його живим.

Він батькам натякав під час останньої телефонної розмови: «Все дуже погано».

Коли почалася війна, з 1 березня, коли підняли бригаду за тривоною, я боялася. А коли він приїхав з Луганщини, мені хотілося щось таке купити, нагодувати його найсмачнішим, може це було передчуття...

Можна написати цілу книгу про те, що ми пережили за цей дуже важкий період. Старша донька дуже гостро реагує на все, що з цим пов'язано — коли пропонують поїздки для дітей загиблих або щось подібне. Все це в собі тримає...

— Життя вашого чоловіка продовжується у ваших дітей, як вони навчаються?

— На жаль, тато не побачить свою випускницю... Життя триває, треба жити — що робити. Моя мама дуже допомагає, сестра — якби не вони, я не знаю, щоб і робила. Товариші по службі чуйні — у перші дні постійно підтримували морально. Якби не мій колишній начальник, не знаю, як би на службу ходила — чесно.

— Двоє дітей — це і важка робота, і фінансово непросте самотужки їх забезпечувати, як ви виживаєте втроях?

— Так і виживаємо. Допомагають волонтери, щось відкладаєш, намагаєшся заощадити. У чомусь собі відмовляю. Головне — це діти. Хоча вони мені й кажуть: мамо, тобі теж щось потрібно, щоб мама себе не обділяла.

А я все кажу — потім... Так і живемо самі.

Євгеній РОМАНОВ

«Я отримала свій штормовий берет у пам'ять про покійного чоловіка – Героя України»



Справа в тому, що шлях Анастасії до морської піхоти почався після загибелі її коханого чоловіка Славика. Командир інженерно-саперного взводу інженерно-саперної роти групи інженерного забезпечення 36-ї бригади морської піхоти прапорщик В'ячеслав Кубрак 8 жовтня 2019 року дістав мінно-вибухову травму та численні осколкові поранення під час виконання бойового завдання з розмінування позицій в районі с. Водяне. Протягом трьох днів лікарі обласної клінічної лікарні в м. Дніпро боролись за його життя, проте їхні зусилля були марними: 11 жовтня о 6:45 військовослужбовець помер. А в серпні 2020 року Президент Володимир Зеленський присвоїв прапорщику В'ячеславу Кубраку почесне звання Героя України з удостоєнням ордена «Золота Зірка» (присвоєно посмертно).

– У день, коли не стало мого Славика, виповнилося рівно три місяці, як ми побралися. Тоді в один момент обірвалися всі плани на майбутнє, мрії про велику родину і не стало частинки мене, – зі сльозами на очах пригадує Настя. – І саме під час похорон я твердо вирішила, що моє місце в армії, там де був мій чоловік, і я мушу робити те, за що він віддав своє життя.

У грудні 2019 року Анастасія Кубрак підписала контракт із 36-ю бригадою морської піхоти імені контр-адмірала Михайла Білинського. Дівчина одразу зрозуміла, що на своєму місці, адже тут, серед військових, у круговерті постійних тренувань їй дихалося легше, вона нарешті знайшла себе. До слова, Настя була єдиною жінкою

під час першого випуску Школи морського піхотинця. Інструктори, спостерігаючи за цією вольовою і відважною дівчиною, говорили, що в її очах є те, що дозволить подолати їй всі труднощі та перешкоди – це справжній стимул.

– Розумієте, мені важливо було здобути цей берет, але не лише заради того, щоб довести щось собі чи оточуючим, а тому що мій чоловік носив його і надзвичайно цим пишався. І саме думки про коханого є моєю рушійною силою. Під час випробувань на смузі перешкод з травмованою ногою, на межі фізичних можливостей, коли розуміла, що вже «на грані», я відчувала його підтримку. Адже зі мною завжди поруч біля серця обручка мого ангела. Тож я змогла з усім впоратися й отримала свій штормовий берет в пам'ять про покійного чоловіка, – розповідає Анастасія Кубрак.

На церемонії вручення беретів під час хвилини пам'яті, коли озвучували імена загиблих побратимів-морпихів, Анастасія розуміла, що все це не дарма і її Славик міг би пишатися нею.

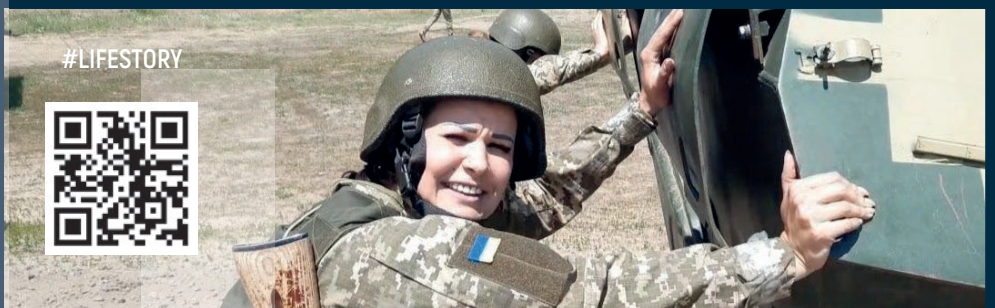
Попереду на дівчину-морпіха чекає ще чимало випробувань, але вона знає, що зможе подолати будь-що.

– У мене є величезне татуювання на руці у вигляді ангела-морпіха, який стоїть на колінах і напис «Завжди в думках. Назавжди в серці», – ділиться Анастасія. – Тож хоча я не можу взяти коханого за руку, коли я торкаюсь тату, та знаю, що мій ангел поруч і він ніколи не дозволить мені впасти.

Наталія ЗАДВЕРНЯК

Подолання смуги перешкод на право одягнути берет морпіха – випробування надзвичайно складне і передбачає більше моральну витривалість військовослужбовця, ніж фізичну. Тому не кожному воно до снаги. Свого часу на рівні з чоловіками виборола своє право носити штормовий і матрос Анастасія Кубрак. І хоча для цієї дівчини декількакілометровий маршрут із різноманітними природними перешкодами та інженерними загородами у повному обмундирування фізично був складний, вона точно знала, що все подолає, навіть якщо доведеться повзти і вгризатися зубами в землю.

#LIFESTORY



«На службу їздила через ворожий блокпост, ховаючи фіндокументи...»

– Я на дачу! Виноград підрізати! – впевнено заявляла Олена Кушнир, проїжджаючи повз ворожий блокпост, та всередині жінки кожного разу все переверталось... У руках була сумка з важливими фінансовими документами, тож хвилюватись було чого...

Військовий аеродром, що у Краматорську, в березні 2014-го був оточений з усіх боків, та кожних 2-3 дні Олені необхідно було бути там... Не лише вирішувати фінансові справи частини, а й привезти колегам-чоловікам шкарпетки, хліб, цигарки, зубні щітки...

На той час Олена Кушнир виконувала обов'язки начальника фінансової служби авіаційної комендатури.

– Коли в березні поблизу аеродрому почали збиратись незрозумілі люди, командир одразу сказав: «Нікого не тримаю. Хто бажає – пишійть рапорти...». Ми не розуміли, що буде далі, знали лише, що зробимо все, аби вистояти... Хлопці почали копати бліндажі й вже зовсім скоро ми почули першу команду: «Підвал!». Усі важливі документи перекочували до мене додому, зберігати їх у частині було вкрай небезпечно. Навіть за таких обставин робили все можливе, аби грошове



#LIFESTORY



забезпечення нараховувалось вчасно.

Якось їй довелось пробиратись із документами через поле під прикриттям снайперів.

– Ми йшли через те поле з дівчиною-колегою й мовчали, навіть дихати боялись, розуміли, що дороги назад немає, – ділиться Олена. – А ще пам'ятаю, як на аеродромі

косили сіно, а потім я їхала в машині, разом із цим сіном, відірвала у сумці підкладу й заховала туди всі папери... Та найстрашніше було, коли побачила під під'їздом шістьох бойовиків у балаклавах із гранатометами... Вони підійшли до сусідів на лавці й запитували, чи проживають у будинку аеродрому... Сусідки відповіли: «Та яке... Ми б точно знали... Немає тут таких...». А у мене вдома – вся фінансова документація, особові справи, трудові книжки... А ще син і маленька 2-річна донечка. Тоді я зрозуміла, що дітей треба терміново вивозити. Коли вдалось відправити їх до бабусі, одразу стало спокійніше на душі.

... 3 того часу – багато змінилося. З цивільного працівника жінка спочатку стала рядовим солдатом, потім сержантом, а зрештою – офіцером, переїхала служити до Вінниці, має чимало нагород. Та одна медаль є особливо дорогою.

– Я й досі гордо ношу її на кітелі на свята – це волонтерська медаль «За оборону аеродрому Краматорськ». Тоді її вручили лише двом цивільним працівникам – дружині офіцера, яка щодня варила їсти на увесь колектив, і мені...

Анастасія ОЛЕХНОВИЧ



#LIFESTORY



За 10 хвилин 90 разів піднімає дві гирі по 16 кг

Знайомтесь – це Вероніка Гармаш, дворазова чемпіонка світу з гирьового спорту. А нині вона першокурсниця факультету радіотехнічних військ Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба.

– Усі мої нагороди поки що спортивні, – говорить курсантка. – П'ять років активно займаюсь гирьовим спортом. За цей час я двічі ставала чемпіонкою світу та один раз здобула «золото» на європейських змаганнях серед юніорів.

Вероніка із селища Просторе, що на Луганщині. Секція з важкої атлетики була чи не єдиним спортивним гуртком на кілька сусідніх населених пунктів Білокуракинського району.

Навесні торік українка вдруге стала чемпіонкою світу під час онлайн-турніру з гирьового спорту, де виступала із дорослими спортсменами у ваговій категорії «до 58 кілограмів».

– Через карантинні обмеження гирю я піднімала вдома у присутності міжнародних суддів-спостерігачів. Як мені сказали, я була наймолодшою учасницею серед жінок усіх категорій. У підсумку: 90 разів підняла дві гирі по 16 кг всього за 10 хвилин, – прокоментувала перемогу дівчина.

Загалом за час занять спортом Вероніка брала участь у понад 60 змаганнях різного масштабу, а в 15 років уже стала майстром спорту.

Дмитро ГОРБУНОВ



Ветеранка АТО Відроджує стародавню традицію шиття українського одягу

Василині Плебанович лише 25, а вона вже ветеранка АТО. І тепер у цивільному житті буде власну справу, яка є дуже незвичайною.

Свою службу Василина Плебанович розпочала у Львівському госпіталі. Звідти вона поїхала на ротацию у шпиталь у місто Покровськ на Донеччині. Тоді у 2015 році щодня в медустанову надходило багато тяжкопораних, які потребували негайної допомоги. Рік дівчина працювала без вихідних.

Тут Василина знайшла і свою долю – майбутнього чоловіка. Петра тоді привезли з передової з важким пораненням нижньої кінцівки. Його життя висіло буквально на волосині, адже чималий осколок снаряда ледь не пошкодив головну артерію...

Пішовши у відпустку по догляді за дитиною, а згодом звільнившись, вона разом із чоловіком, якого на той час звільнили з армії за станом здоров'я, переїхала жити на його малу батьківщину – Рівненщину.

У молодій родині почалися випробування. Петро отримав інвалідність III групи. Працює диспетчером, де платять копійки, яких ледь вистачає на оплату оренди квартири. Аби якось виживати й абстрагуватися від тяжких думок про війну, Василина почала шукати розраду...

У цей нелегкий період у дівчини «прокинулися гени предків», адже в їхній родині поколіннями передавалися художні здібності.

– Мої пращурки ще 300 років тому були майстрами. Я теж не виняток – відчуваю

потяг щось творити власноруч. Вирішила: якщо нині не можу бути на фронті – донечка зовсім маленька – відроджуватиму народні традиції мого краю. Це важливо для нашої країни, де роками знищували самотність і національну культуру. Вирішила почати шити етноодяг, – розповідає Василина.

Дівчина народилася у родині, де шанують українську культуру й історію. В будинку бабусі збереглося чимало старовинних речей. Її дідусь був відомим різьбярем – його роботи цінували навіть за кордоном. Він і прищепив онучці любов до творчої праці й шану до дерева. А від бабусі-кравчині та вишивальниці – перейшла скриня з національним одягом.

Поринувши у вивчення стародавніх методів пошиття та обробки одягу, в пошуках того, до чого лежить душа, Василина зупинила вибір на прикрашанні тканини вибіркою, або, як казали на Львівщині, друкованицею.

Малюнок на тканину наносять різьбленою та змащеною фарбою дошкою з липи чи груші. Орнамент утворюється не в процесі ткання чи вишивки, а наноситься на готову тканину.

– Ця техніка майже втрачена в Україні, і я намагаюся її відродити вже рік. Кожен виріб є оберегом і виготовляється під лю-

дину, враховуючи її побажання – від чого сорочка або сукня повинні захищати. От зараз виготовляю сорочку для багатодітної мами – військової, тут буде візерунок у вигляді «дерева життя». Причому в орнаменті закодована кількість дітей – дівчат і хлопців, – говорить Василина.

Процес виготовлення сорочки або сукні починається з вирізання робочого кліше з дерева. Спочатку дівчина малює ескіз, продумує деталі, читає стародавні замовляння, отримані від бабусі. Для того, щоб сорочка стала справжнім оберегом...

Потім ескіз переносить на дерево й вирізає лобзиком. Для виготовлення багатоклірного візерунка таких кліше треба зробити кілька – під кожен колір фарби. До виробу дівчина обов'язково додає так званий паспорт з розшифруванням орнаменту чи візерунка.

Відшліфувавши майстерність, Василина мріє побудувати бізнес і випускати етноодяг під власним брендом, бо родина перебуває в постійному пошуку додаткових джерел заробітку. З допомогою побратимів дівчина пройшла курси з основ підприємництва, знайшла потенційних клієнтів. Хоча, щоб її чудові вибіванки стали відомими не тільки в Україні. Придумала й назву власної марки – «Меланка-Ветеранка».

А поки що замовити вибіванки-обереги Василини можна в соцмережах за посиланням «Меланка-Ветеранка».

Оксана ІВАНЕЦЬ

Вона прагне змінити армію

Понад два роки тому лейтенант Марина Мельник закінчила виш та здобула фах соціолога. Однак із сотень життєвих шляхів, які відкрились для молодого спеціалістки, Марина обрала військовий однострій. Це було справжньою несподіванкою і для її друзів, і батьків.

Ділянка роботи, яка дісталась цьому молодому офіцерові, – непроста – вона заступник командира з МПЗ одного з підрозділів Навчального центру при Національній академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного. Марина щиро прагне кардинально змінити ставлення армійців до офіцерів із МПЗ як до рудимента радянських військ – замполітів. Для цього застосовує чимало прогресивних ідей та знань, які здобула під час навчання.

Марині постійно доводиться мати справу зі значно старшими за віком людьми, більшість з яких уже мають реальний бойовий досвід. Та й особовий склад навчального підрозділу постійно змінюється: люди приходять, здобувають нові знання і повертаються до своїх частин.

Роботу офіцера гідно оцінюють у підрозділі. І хтозна, можливо, саме от такі молоді завзяті офіцери продовжать реформу нашого війська, і незабаром, завдяки їхній службі, провідні країни світу рівнятимуться вже на українські національні військові стандарти.

Тарас ГРЕНЬ



#LIFESTORY



Володарка еталонів і точності

Майор Ірина Шеховцова – науковий співробітник науково-дослідного відділу Метрологічного центру військових еталонів Збройних Сил України. Вона щодня працює зі складними сучасними приладами.

Я займаюся перевіркою та калібруванням складної і точної апаратури в лабораторних умовах, – каже Ірина Олександрівна. – У моїх руках еталон одиниці потужності електромагнітних коливань у коаксіальних трактах. Це копітка робота, що вимагає повного зосередження на показниках приладів. Малопомітний стрибок в електромережі чи навіть дрібний протяг з відчиненого вікна суттєво впливають на результат вимірювання, і через це доводиться все починати з нуля. Проте свою професію я дуже люблю.

У військовій частині майор Шеховцова працює з різним лабораторним обладнанням, що потім використовують під час обслуговування сучасних зразків озброєння різних видів ЗСУ.

– Іноді з одним приладом доводиться працювати декілька днів. Крок за кроком усе перевіряю, а за секунду до, здавалося б, фіналу, щось іде не так, і ти знову натискаєш на кнопки. Можливо, комусь, хто не має стосунку до метрології, це видається малоцікавим, навіть нудним. Проте, повірте, це захоплює всю тебе, змушує абстрагува-



#LIFESTORY



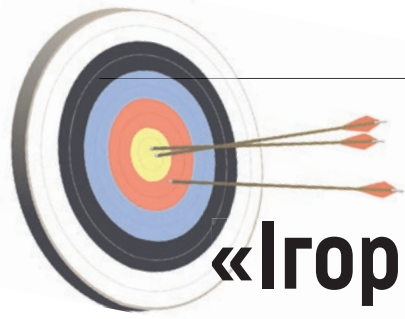
тися від усього на Землі і, коли отримуєш позитивні результати, приносить задоволення, – розповіла вона.

Навчатися після школи в Харківському військовому університеті вона вирішила за порадою старшого брата, який був курсантом факультету автоматизованих систем управління. Про цей фах мріяла і дівчина. Та через великий конкурс у той рік їй запропонували піти на метролога.

– Навчання було дуже складним, але з технікою мені завжди подобалось працювати, – продовжила Ірина. – Також

в університеті розкрила свій талант художньої вишивки. Я родом зі Львівщини, де цей вид ремесла є традиційним. Та шити стала лише в Харкові, готуючись до чергового естетично-виховного конкурсу серед курсантів. Вишиваю здебільшого хрестиком чи бісером. Нитка та голка в руках і досі допомагають реалізувати свою фантазію на полотні. Роботи дарую друзям, а отже, розвіюю міф стосовно того, що метрологи не вміють творчо мислити.

Дмитро ГОРБУНОВ



«Золота призерка» «Ігор Нескорених» Майя Москвич навчає молодь стріляти з лука



Клуб стрільби з лука «Луцькі соколи», заснований ветеранкою Майєю Москвич, нещодавно відзначив першу річницю. За словами керівниці цього спортивного гуртка, метою занять є не тільки психологічна реабілітація бійців АТО/ООС, а й національно-патріотичне виховання молоді.

— Стрільба з лука – дуже інтелектуальний вид спорту, що вимагає концентрації, уваги і взаєморозуміння із тренером, – розповідає Майя Москвич. – Наразі у нас тренуються дітки від дев'яти років. На Волині ми є єдиним клубом зі стрільби з лука. Тепер ми на етапі нарощування спроможностей. Про подальший розвиток можна буде говорити трошки пізніше, залежно від того, як показуватимуть себе спортсмени. Приємно,



що деякі з них вже подають надії. І це для мене є головним натхненням, щоб продовжувати цю справу, бо бачу заради кого.

У 2014 році засновниця стрілецького клубу стала добровольцем батальйону Нацгвардії імені генерала Сергія Кульчицького і брала участь в АТО. У 2015-му

служила в розвідувальному батальйоні «Гарпун». На змаганнях «Ігри Нескорених – 2018» у Сідней виборолла одразу дві золоті нагороди. Першу – у командній стрільбі з лука, а другу – в індивідуальній стрільбі серед жінок.

Олексій МОСЕЙЧЕНОК

«Про воїнів, які наближають перемогу, треба турбуватися»

Неможливо злічити, скільки разів волонтерка з Тернополя Христина Феціца відвідувала район проведення бойових дій на території Луганської і Донецької областей. Вона з 2014 року допомагає українським воїнам та привозить захисникам потрібні речі, аби наблизити нашу перемогу. За роки війни Христина повністю пройшла всю лінію зіткнення від півночі Луганщини до півдня Донеччини на Приазов'ї. Вона каже: тепер краще орієнтується на дорогах Донбасу, аніж у рідній області на Заході України.

— Для мене волонтерство – це стан душі. По-іншому не можу. Так мене виховали батьки. У 2014-му, коли було найважче, наш логістичний центр працював цілодобово. На початку забезпечували воїнів одягом і засобами індивідуального захисту. Наразі ж постачаємо на передову все необхідне для облаштування фортифікацій, медикаменти, коптери, засоби маскування й оптику. Про воїнів, які наближають перемогу, треба турбуватися, – переконана Христина Феціца.

На знак подяки українські захисники дарували Христині шеврони чи підписані їй синьо-жовті стяги. Нині у колекції волонтерки понад 110 шевронів та майже три десятки прапорів.

– Кожен із цих символів для мене дорогий. Майже всі вони передані «на нулях». Щоразу – це окрема

історія. Доволі часто і під ворожими обстрілами. Коли важко чи сумно, тоді розгортаю стяги – і мені зігривається душа.

Попри небезпеку й труднощі, для Христини кожна поїздка на Схід – це лише теплі, позитивні емоції від спілкування із захисниками.

– Найважче – втрачати воїнів, з якими ще недавно спілкувалися та жартували, а згодом отримали звістку, що їх уже немає серед нас, – каже Христя.

На Тернопільщині Христину часто можна побачити чи на громадських заходах, де вона вшановує воїнів, чи на кладовищах, де допомагає родинам облаштувати пам'ятники загиблих героїв, чи у медзакладах або реабілітаційних центрах, де провідує оборонців. Вона намагається встигнути всюди.

Василь ЛАБАЙ



Історичні діви-воїтельки, прекрасні та смертоносні

Наразі в українському війську служить понад 31 тисяча жінок.
А яким був «жіночий сегмент» у воєнній справі
сотні або навіть тисячі років тому?

#ІСТОРІЯ



ДРЕВНІ ВОЇТЕЛЬКИ

У давнину все було просто: тільки-но жінка не обтяжена турботою про маленьких дітей – вона бере каміння чи палицю і поряд зі своїми кошлатими чоловіками дає відсіч ворогові, або навпаки – бере участь у захопленні життєвих ресурсів та території. Інший час жінки майже безальтернативно забезпечували «тил».

Проте стрімкий розвиток суспільства вніс у цю картину неоднозначність. Особливо це помітно в кочових народів, таких як сармати, де сила подекуди поступилася спеціальним навичкам – наприклад, умінню вправлятися з конем. У згаданих іраномовних сарматів, які мешкали на наших теренах 2-3 тисячі років тому, жінок-воїнів можна було зустріти досить часто, вони мали високий соціальний статус.

На території України перша звітка про жінок-амазонок зустрічається у «Повісті минулих літ»: «Амазонки ж не мають чоловіків, але... раз на рік, ближче до весняних днів, виходять зі своєї землі й поєднуються з навколишніми чоловіками, вважаючи той час нібито якимось торжеством і великим святом. Коли ж зачнуть від них у чреві, – знову розбіжаться з тих місць. Коли ж прийде час народжувати і якщо народиться хлопчик, то вбивають його, якщо ж дівчинка, вигодовують її та належно виховують».

Але і серед осілих народів були різні. Ті ж давні кельти зовсім не заперечували «порушення правил» – їхні жінки з чоловіками брали участь у боях і походах.

У римлян жінки не брали участь у воєнних походах, але їм дозволяли битися на гладіаторській арені. Гладіатрикси (гладіаторки) – поширене явище, про що

свідчить закон 19 року н.е., який навіть забороняв завдавати смертельних ударів жінкам із родин сенаторів, що теж були не проти ризикнути життям на арені. А у 200 році нерви римлян здали й вони ухвалили закон, який повністю заборонив жінкам брати участь у гладіаторських боях.

Згадки про слов'янських жінок-богатирик збереглися не лише в казках. У слов'янській історії образ діви-воїна теж має давню традицію. Так, уже у 626 р. візантійський патріарх Никифор у літопису свідчить: під час облоги Константинополя знаходили між убитими русичами жінок у латах. У Немировича-Данченко читаємо: «...первісні слов'янки зненацька лякали ворогів під час бою, коли несамовито, з мечами в руках, вривалися в їхні ряди».

Загальновідомий факт: княгиня Ольга мала в Києві свою дружину й успішно здійснювала військові походи проти непокірних сусідів.

РОМАНТИЧНІ СТОЛІТТЯ

У Середні віки зародився образ прекрасної дами, заради прихильності якої борються славетні лицарі. Але тоді ж блищали бойовими обладунками жінки-вікінги, жінки-самураї, та сама Жанна д'Арк!

Відомо, що жінкам вікінгів забороняли носити чоловічий одяг, але в їхніх похованнях нерідко знаходять наконечники стріл, сокири, списи. Враховуючи те, що в могилу кладуть зазвичай інструменти, якими користувався небіжчик, можна зрозуміти, що «щитоносиці» з ісландських саг або й валькірії скандинавських міфів – не такі вже й казочки. Реміснику не покладуть в могилу меча, а воїну – плуг, отже вчені не

дуже здивувалися, що аналіз ДНК знайденого ще наприкінці XIX століття високопоставленого воїна-вікінга показав: це жінка!

На Далекому сході жінки теж не завжди обмежувалися роллю хранительки домашнього затишку. Складні часи вимагають складних рішень, і суворий побут середньовічної Японії породив таке явище, як онна-бугей – жінок-самураїв. Історики відзначають, що вони були неймовірно вправні зі специфічною зброєю – «мечем-косою» (яп. «наґіната»), аналогом полегшеної європейської глефи-алебарди.

Не пасли задніх й сусіди-китайці – у гробниці легендарної жінки-полководця Фу Хао (13 століття) зберігалося близько сотні видів різної зброї.

ДОБА ПРОСВІТНИЦТВА

Нові часи в Західній Європі зробили з дам вищого світу надто манірних і самозакоханих ляльок, але це не заважало їм інколи брати в руки зброю та ставати на чолі армій. Що вже говорити про «простих дівчат» – життя простолюдинок в ті часи теж було не найкращим, що загартувувало характер багатьох.

Цікавий факт: в епоху Просвітництва шляхетні дами інколи билися на дуелях, причому роздягаючись до поясу – жіночий одяг був просто непристосований для подібних «фізичних вправ».

Унікальна ситуація спостерігалася у 18-19 століттях у самому серці Африки – в царстві Дагомея, правитель якої мав понад п'ять тисяч псевдо-дружин, які насправді були його особистою гвардією. Цей «гарем», а насправді – каральна лейгвардія, становив до третини усієї армії. Французи,



Василиса (Настасія) Мікулішна, дружина Добрині, й сама могла приструнити будь-якого вояка, а в стрільбі з лука була чи не найкращою. Інший приклад – дочка Іллі «так званого» Муромця. Вона була настільки сильним бійцем, що багато років ніхто не міг перебороти її навіть у рукопашному бою.

які першими зіткнулися з цим феноменом, були вражені відданістю «дружин» африканського правителя, їхньою мужністю, шаленістю і самопожертвою в бою.

Остання африканська «амазонка» на ім'я Наві пішла з життя у 1979 році.

ЯСКРАВІ ПОСТАТІ ЖІНОК-ВОЇНІВ ЗАПОРОЗЬКОЇ СІЧІ

У войовничому середовищі козацької України «безшлюбний», аскетично налаштований козак у шароварах і вишиванці, поступово став ідеалом. Однак, як не парадоксально, і за цієї доби проступають яскраві постаті жінок-воїнів.

Сам Дмитро Яворницький у кінці XIX ст. на Катеринославщині (у межах колишніх Запорозьких Вольностей) записав переказ «Могила Настина». У ньому – опис життя відважної отаманки на ім'я Настя, яка носила шаровари, шапку, мала шаблю і «держала у себе ватагу козаків, але ніхто того не знав, що вона дівка... Кілька років правила вона за козака. А як умерла, то тоді тільки й дізналися, що вона дівка». З історичних джерел відомо, який сильний вплив мала жінка на традиції й повсякдення козацької спільноти. Залишилися свідчення і про участь українок у військових діях. Так, багатьом відомий подвиг войовничих жінок з міста-фортеці Буші та дружини козацького сотника Зависного – Олени (за іншими відомостями – Мар'яни). Коли більшість чоловіків загинули, жінки й дівчата продовжували чинити опір регулярним частинам польського війська. Аби не потрапити до рук шляхти, Олена підпала пороховий льох і підірвала себе разом із ворогом.

Ці факти піддають сумніву категоричне твердження Дмитра Яворницького, що козаки-запорозці «не допускали в Січ жінок». Очевидно, що в українських воєводствах біля татарських кордонів жінка володіла значно більшою свободою, ніж будь-де в корінній Європі. Саме на території Чорномор'я в нащадків запорозьких козаків найдовше збереглися традиції боротьби хлопців із дівчатами: «є так, що хлопці борються поміж собою, а як коли, то й з дівчатами. Як почали хлопці боротися з дівчатами, вишукалась така дівчина, що який парубок надійде до неї, то вона його так і брякне об лід. Та на силу вже знайшовся такий, що як ударив її через голову об лід, то вона зовсім зомліла – водою одливали її. Але мимо того всього, сю бідову дівку всі хвалили за хоробрість, завдаючи сорому тим парубкам, що вона об лід біла».

ЖІНКИ З АРМІЇ СІЧОВИКІВ

Відомо, що в російсько-японській та Першій світовій війнах участь жінок набула популярності. Перший жіночий ударний батальйон смерті сформований Тимчасовим урядом 19 червня 1917-го. За його прикладом створені Московський, Петроградський і Кубанський ударні жіночі батальйони та окремі команди зв'язку.

Українське жіноцтво теж виявило себе рішучим прихильником державницької ідеї. Серед жінок, які відіграли провідну роль у справі стрілецьких організацій, була Олена Степанів. З початком війни у Львові вона разом з Марією Бачинською (Донцовою), Іванною Мурською, Ольгою Левицькою (Басараб), Меланією Балицькою проводили набір добровольців до Легіону Українських січових стрільців. Спочатку вступ до підрозділів УСС жінкам забороняли, моти-



Десятник Ганна Дмитерко і хорунжа Софія Галечко та активістка Ольга Басараб у Відні, 1917 р.

вуючи обмеженням кількості особового складу українського легіону.

На відміну від російської армії, в українських формуваннях спеціальні жіночі бойові підрозділи не створювали.

Жінок-добровольців, які пройшли коротке навчання, направляли до різних військових частин, де ті воювали нарівні з чоловіками. І кожній з них довелося докласти чималих зусиль, аби реалізувати своє право «бути вояками так само, як і чоловіки».

Літопис УПА розкриває доволі відоме українському загалу ім'я Галини Дідик (псевдо «Анна», «Молочниця») – зв'язкової Головнокомандувача УПА генерал-хорунжого Романа Шухевича. Факти гендерної дискримінації в лавах УПА невідомі, навпаки – відмічена лише глибока повага чоловіків до жінок. Зокрема Роман Шухевич до своєї зв'язкової звертався як «Друже Галино». І такого ж ставлення до жінок-колег вимагав від старшин усіх рангів без винятку.

На жаль, ще не досліджено і не оприлюднено навіть приблизну чисельність українок, які входили до українського національного руху опору. Проте можна з упевненістю сказати: їх налічувалося не десятки й навіть не сотні, а тисячі.

ЖІНОЧЕ ОБЛИЧЧЯ ГЕРОЇЗМУ В ДРУГІЙ СВІТОВІЙ...

Жінки винесли на своїх тендітних плечах чимало тягот Другої світової війни. У тилу вони взяли на себе безліч «суто чоловічих» спеціальностей: стали за верстат, сіли за кермо трактора, обходили залізниці, освоїли професію металурга... На фронті ж були медиками, льотчицями, снайперами, у частинах ППО, зв'язковими, розвідницями, водіями, топографами, репортерами, танкістами, артилеристами, піхотинцями. Активно брали участь у підпіллі, партизанському русі. Безпрецедентною подією у світовій історії є діяльність у роки Другої світової одразу трьох жіночих авіаційних частин. За мужність, героїзм і високий професіоналізм 29 льотчиць та штурманів авіаційних полків були удостоєні звання Героя Радянського Союзу.

Тогочасні жінки служили й у бронетанкових військах. Вражає той факт, що на танках БТ та Т-34 вижим одного з двох важелів бортового зціплення вимагав зусиль у 15 кг, а педалі головного зціплення – 25 кг, але це представниць прекрасної статі не лякало. Чимало жінок були снайперами. Найуспішніша серед них – українка Людмила Павлюченко, яка знищила 309 ворогів, серед них – 36 снайперів.

Сотні тисяч українок воювали на фронтах Другої світової. Хтось з них отримав урядові нагороди, а хтось – віддав своє життя за Вітчизну...

Підготував Олександр КОЗУБЕНКО

Від Північної Кореї до Мексики:

яку форму жінки-військові носять у різних країнах?

#АРМІЇ СВІТУ



Жінка у війську завжди намагається мати елегантний вигляд. Тому від дизайну армійського одягу багато що залежить. У що ж одягнені жінки-військові у різних арміях – дивіться і читайте в нашому мініогляді.

УКРАЇНА

В Україні форма одягу для жінок нині передбачає зимовий та літній варіант парадної, повсякденної, польової та спеціальної форми. Також у 2020 році для жінок замість кашкетів ввели капелюхи.

США

Сучасна військова форма США дещо нагадує витриманий стиль часів Другої світової війни з притаманними тому часу строгими лініями.

КАНАДА

У Канаді військова форма жінок та чоловіків мало відрізняється. У зв'язку з цим у лютому 2020-го в соціальній мережі розгорілася дискусія: як жінкам в армії «дотримуватися своєї жіночності».

Повсякденна форма включає червоний кітель та сині штани. Головним убором для повсякденної форми є білий шолом.

МЕКСИКА

Хоча ще у 2013 році жінки Мексики йшли маршем на параді в кольорових спідницях, нині для них передбачено носіння парадної форми блакитного кольору та темно-зеленої повсякденної. Жінкам також дозволено обирати між спідницею та брюками.

ЧИЛІ

Парадна форма жінок-військових Чилі вирізняється незвичним головним убором.

ПАКИСТАН

У Пакистані жінки разом із формою носять традиційний хіджаб.

ІНДІЯ

Збройні сили Індії використовують дев'ять типів форми, парадна має три різновиди. Поділу на форму для чоловіків і жінок досі немає.

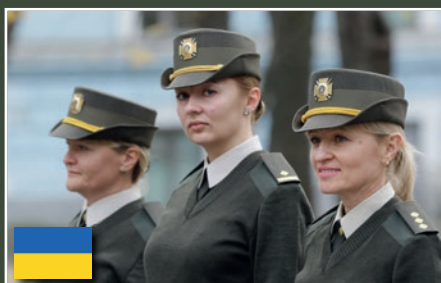
ПІВНІЧНА КОРЕЯ

У Північній Кореї жінки-військовослужбовиці носять спідниці та кітель темно-оливкового кольору.

МАДАГАСКАР

Парадна форма одягу чоловіків і жінок Збройних сил Мадагаскару має сірий колір. Цікавим є те, що з парадною формою жінки носять чоботи. Великий вплив на розроблення дизайну військового «екстер'єру» мали європейські зразки Франції та Великої Британії.

Підготувала
Анна ГУДЗЬ



Гілочка мімози для Марійки

Сержант-контрактник Паша Смаливус купив квіти...

Ось так – вийшов після служби через КПП, минув квартал, а там, побіля зупинки на маршрутку, симпатичне дівча у бутику мімозами торгує. І такими ж уже тендітними та сонцеокими, що їй загартоване в бойових навчаннях серце Паші не витримало. Затріпотіло у грудях кулеметною чергою. І напалися спогади – один солодший іншого. Ненароком зринула в пам'яті учнівська юність. Отакі ж ніжні й бентежливі мімози. Марійка біля воріт коледжу в білій сукні. Перші побачення, перші поцілунки.

– Ех!.. – молодецьки махнув рукою розчулений Паша-мотострілець й рішуче потягнувся до кишені. «Хай Марійка зайвий раз серед будня порадіє, – розраховуючись за квіти, тепло подумав про дружину. – А то щось нечасто я її подарунками радую. Хіба, на день народження... Та ще на День Святого Валентина чи березневе свято Весни...»

І поніс Паша ту ніжну галузку спогадів додому так обережно, ніби знову забирав свого первістка із пологового будинку.

– Це тобі!.. – якомога ласкавіше мовив Смаливус до дружини, яка вийшла назустріч.

І прямо з порога вручив їй свій несподіваний живий подарунок.

– Ой, яка хороша!.. – спалахнуло радістю жінчині обличчя.

Схопивши мімозу, Марійка, вдихнувши їхній аромат, хутчій подалася на кухню ставити квітку у воду. І вже звідти долинало до Паші її збуджено-щебетливе:

– А з якої, цікаво знати, це все нагоди?..

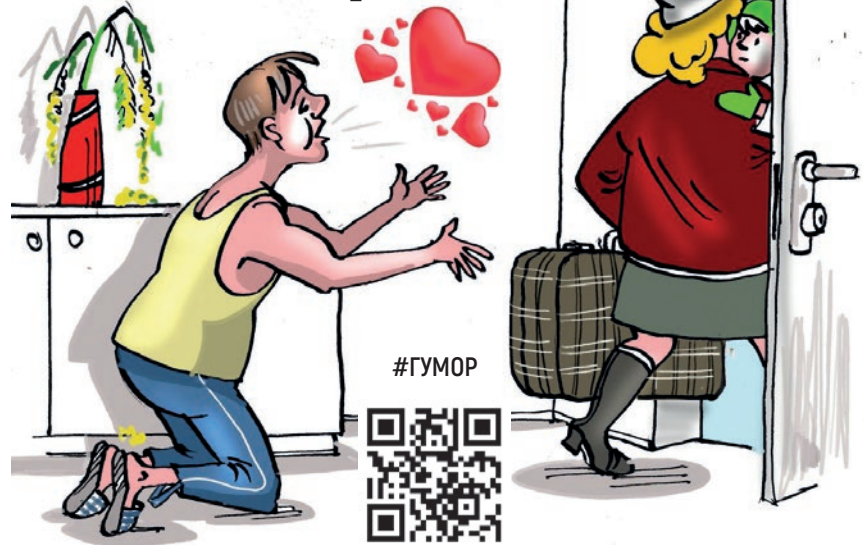
– Ні з якої, – звільняючись у передпокої від зимової куртки, простодушно мовив чоловік. – Просто так. Приємне хотів зробити. Хай зігривають душу теплом і весною, як тоді, коли ми з тобою вперше познайомились...

– ... Значить, кажеш, просто так купив, – ніби знічев'я повернулася до незакінченої розмови дружина, коли здомашній Паша зайняв звичне місце за кухонним столом, зготувавшись до вечері.

– Еге ж, – уточнив молодий господар. – Просто так... Розумієш, щось сколихнулося в душі, як побачив ті мімози. Юність наша з тобою мимоволі згадалася, – світла щирість іскрилася у чоловічих словах.

– Значить, просто так... – нащось повторила Марійка вдруге цю фразу, і в її голосі вперше забриніли зловтішні нотки. – Знаємо ми ваше чоловічє «просто так»... Щось не дуже-то я пригадую, щоб ти на побачення мімози носив... Може, якийсь інший ті квіти від тебе діставались... Не знаю, не знаю!!!

А втім, що тут особливо казати!.. Он Зойка Рябуха розповідала, як її Вадик, що менеджером працює, теж унадився мало не щодня квіточки та букети у дім тягати. Та ще й духи якісь польські на дачу. Я тебе, каже, Зою, ще з молодості по цих парфумах пам'ятаю. А Зойка, як коза без шлюбного стажу, й розвісила вуха. А Вадик узяв та й кинув її через три



місяці, як порожню торбу... Із трьома дітками... І ніхто і нічого того гульвісу не зупинило. Повіявся, кажуть, до молодшої... Вона у них в офісі, подекують, секретаркою-стажером влаштувалась... І теж усе тими польськими духами себе поливала, поки не «застажирила» чергового бовдура...

Так що ти, Павлику любий, кинь мені соловейком травневим тут, біля плити газової, серенади співати... Якийсь свій гріх замазати хочеш, то так і починав би. Викладай, поки не пізно...

– Та нічого ж не сталося... – затинаячись, невинно закліпав очима Паша.

– Ну!.. Ну, це ми ще подивимось!.. – хряснувши кухонними дверима, загрозливо підвищила голос Марійка.

...І розпочалися для Паші чорні будні. Хоч галузка мімози давним-давно вже зів'яла і її довелося викинути у відро зі сміттям, Марійка, однак, не відтавала. Зиркала зранку з-під лоба, а увечері зятато чекала чоловікового каяття.

А Паша тим часом не знаходив собі місця. Змарнів, немов після коронавірусу, і став поволеньки опускатися... Де тільки подівся в ньому колишній бравий сержант-контрактник – завжди підтягнутий, напружений, вправний і життєрадісний...

Навіть командир роти, де служив перший рік Павло Смаливус, помітив кардинальні зміни у підлеглому.

– Що це, сержанте, з вами скоїлось?!

Останніми днями вас просто не впізнати, – після ранкового шиківання, відклавши Пашу вбік, запитав комроти.

І мотострілець Смаливус пожалівся командирові. Як на духу виклав усю свою домашню трагедію. Послухав його офіцер, послухав. І вихід із сімейної скрути, здається, підказав надійний:

– А ви, сержанте Смаливус, покайтеся...

– Так у чому ж каятися, пане капітане? Жодної провини за мною немає...

– А ви, однак, покайтеся. Так мудрість і досвід чоловічий вчить... Жінки, знаєте, покаяння люблять. І обов'язково пробачають... Тільки чесно все їй розкажіть. Ну, мовляв, був гріх. Ось і хотів його тою

мімозою, будь вона неладна, підстрахуватися...

...І став молодший командир Смаливус сумлінно міркувати над своїм гріхом. Що б таке його втнути, аби Марічку з перших слів переконати?

Згадав, як закохався п'ятикласником у Вітку Чобіток до нестями, як за косиці її на шкільних перервах смикав. Затим, як прогуляв необачно свою першу заводську получку, як кілька років тому перейшов вулицю на червоне світло і був оштрафований на п'ятдесят гривень правоохоронцем, як заховав колись від Марійки третину армійської платні, аби купити до її дня народження новісінький смартфон. Оце, власне, й усі провини, що тільки зміг нашкрести у своїй пам'яті.

І вирішив Смаливус про все те оптом викласти дружині. А вона вже нехай розбирається, що пробачити, а що ні...

– От бачиш, Пашо, – резюмувала чоловікове каяття Марійка. – А як мімозу купував, то казав, що «просто так». А воно, виявляється, все далеко не так просто. Я раніше теж думала, що ти від мене нічого-нічогосінько не приховуєш. Та, видно, помилилася...

Скільки років мовчав про ту свою першу любов... До Вітки Чобіточки. Це ж яка?! Не ота, часом, що тебе шість років тому від усіх однокласниць із Новим роком вітала?! Ага-га, моє жіноче серце все чує... І підказує... Недарма ж вона твій вайбер знає... Таки, мабуть, щось із нею у вас було...

Інша б не наважилась посеред ночі заміжнього чоловіка з ліжка піднімати... Це ж не військова, зрештою, тривога...

Ну й ну! Спасибі хоч на тому, що сам в усьому зізнався, а не від чужих людей про твої амурні походеньки почула. Я цю зраду вже якось переживу... На перший час до мами з сином переїду. А там видно буде. Бо «просто так», дорогий ти мій Пашо, в житті нічого не буває...

Сержант-контрактник Смаливус й сам тепер у цьому чи не вперше в житті переконувався... І тільки отетеріло спостерігав домашню картинку... Як Марійка за допомогою первістка Грициюлика пакувала особисті речі до валізи...

Юрій ІЩЕНКО



Командир взводу окремої механізованої бригади
імені Чорних Запорозжців
лейтенант Поліна КРАВЧЕНКО

